

УДК 330.3

ПРОБЛЕМИ НАУКОВОЇ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

*Ломашевський С.В., студент ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний
інститут»*

*Науковий керівник –Грабовецький О.І., ст. викладач кафедри соціально-
гуманітарних дисциплін ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»*

У цій статті досліджуються існуючі проблеми інноваційної політики в економіці, аналізується інноваційна активність та динаміка, що спостерігалася за останні роки в одній з провідних галузей економіки України – промисловості. Пропонуються заходи, що в подальшій перспективі могли б дати поштовх для розвитку інноваційної діяльності та усунути існуючі проблеми в економіці України.

Інноваційна політика, інноваційна діяльність, фінансування, державна підтримка.

Наука та інновації в XXI столітті значною мірою визначають процес економічного розвитку держави. Створення та успішне застосування різноманітних нововведень дозволяє істотно змінити обсяги та якість виробництва і споживання, різко підвищити продуктивність праці, знизити

сукупні витрати на виробництво, випускати конкурентоспроможну продукцію. [1].

Питання інноваційної політики досліджувалися рядом учених, серед яких необхідно назвати: Антонюка Л.Л., Гальчинського А.С., Гееця В.М., Жаліло А.Я., Поручника А.М., Савчука В.С., Шумпетера Й. та ін. У їх працях знайшли відображення основні положення інноваційної політики держави.

Актуальність даної теми зумовлена тим, що сьогодні Україна стоїть перед необхідністю глибокого коригування економіки, мета якого – не просто економічне зростання, а набуття ним інновацій нової природи як основи стійкого економічного прогресу.

Метою даної статті є: дослідити основні проблеми інноваційної політики в економіці України та визначити заходи щодо їх усунення.

Завдання даної статті включає: аналіз стану інноваційної активності її динаміку та джерела фінансування інноваційної діяльності у такій важливій галузі національної економіки, як промисловість. Розробка комплексу організаційно-економічних заходів, що сприятимуть розвитку інноваційної діяльності в Україні.

Європейський вибір України на шляху інтеграції у високотехнологічне конкурентне середовище зумовив необхідність формування та запровадження інноваційної моделі розвитку, яка повинна була забезпечити високі та стабільні темпи економічного зростання, вирішити певні соціальні й екологічні проблеми, забезпечити конкурентоспроможність національної економіки, підвищити експортний потенціал країни, гарантувати їй економічну безпеку та чільне місце в Європейському Союзі. Однак на практиці, інноваційний розвиток не став однією з головних характеристик зростання національної економіки України. Спостерігалися протягом кількох років й позитивні тенденції, але вони мали переважно тимчасовий характер і змінювалися слабкими зрушеннями в економіці, що характеризує інноваційні процеси в Україні як нестійкі та позбавлені чітких довготермінових стимулів для інноваційної діяльності [2].

СЕКЦІЯ 3

«Соціально-економічні аспекти управління якістю освіти і науки»
«Освітні інновації з позицій доступності та неперервності освіти»

За останні роки в Україні створено умови для розвитку інноваційної діяльності – сформовано основи нормативно-правової бази та механізми здійснення інноваційної політики, а також створено умови для розвитку відповідної інфраструктури. Проте, незважаючи на високий інноваційний потенціал, інноваційна складова забезпечення економічного розвитку використовується слабо. Стан інноваційної діяльності в Україні більшість експертів-науковців визначають як кризовий і такий, що не відповідає сучасному рівню інноваційних процесів у країнах, для яких інноваційний розвиток є пріоритетним завданням економічної стратегії. Так останні офіційні статистичні дані свідчать про поступове зниження інноваційної активності підприємств у такій важливій галузі національної економіки, як промисловість (табл. 1).

Табл. 1. Інноваційна активність промислових підприємств України протягом 2003-2010 рр.

Показники	Рок							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Кількість підприємств, що займались інноваційною діяльністю:								
всього, од.	1857	1470	1359	1193	1118	1472	1396	1370
% від загальної кількості промислових підприємств	18	15,1	13,7	11,9	11,2	14,2	13	12,8
Кількість підприємств, що впроваджували інновації:								
всього, од.	1506	1120	958	810	999	1186	1160	1145
% від загальної кількості промислових підприємств	14,6	11,5	10	8,2	10	11,5	10,8	10,7

У 2009 р., порівняно з 2008 р., у більшості регіонах країни відбулося зниження інноваційної активності промислових підприємств. Зокрема, найбільша кількість промислових підприємств, які впроваджували інновації у 2009 р. була розташована в м. Києві – 141 (12,1 %), Харківській – 97 (8,3 %), Донецькій – 75 (6,4 %) та Івано-Франківській – 73 (6,3 %) областях. У 2009 р. більшу, за середню по Україні (13,0 %), інноваційну активність демонстрували підприємства з виробництва коксу та продуктів нафтоперероблення (34 % кількості підприємств галузі), машинобудування (21,2 %), хімічної та нафтохімічної промисловості (20,0 %), а також металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів (14,1 %). Водночас підприємства добувної промисловості та підприємства, що займаються виробництвом й розподілом електроенергії, газу та води, були інноваційно пасивними [3].

З огляду на проблему зниження інноваційної активності вітчизняних підприємств, доцільно відстежити динаміку впровадження інновацій на промислових підприємствах України протягом 2006-2010 р. (табл. 2).

Табл. 2. Впровадження інновацій на промислових підприємствах України за 2006-2010 рр.

Показник	Рок				
	2006	2007	2008	2009	2010
Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %	6,5	6,7	6,7	5,9	4,8
Освоєно інноваційні види продукції, найменувань	3152	2408	2526	2446	2685
з них нові види техніки	657	786	881	758	641
Впроваджено нові технологічні процеси, процесів	1808	1145	1419	1647	1893
зокрема маловідходні, ресурсозберігаючі	690	424	634	680	753

**Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
професорсько-викладацького складу, науковців, аспірантів і студентів
«Роль інститутів освіти та науки у формуванні інноваційної культури суспільства»**

Таким чином, у 2010 р. у промисловості було освоєно виробництво 2685 видів інноваційної продукції. Незважаючи на те, що протягом 2007-2010 рр. зросла питома вага підприємств, що впроваджували інновації, частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промисловості знизилася на 1,9 %. Це є свідченням того, що продукція, яку виготовляють вітчизняні промислові підприємства, є не інноваційною і, відповідно, неконкурентоспроможною. Згідно зі статистичними даними, в загальному обсязі реалізованої промислової продукції тільки 9,8 % мають ознаки інноваційної, тоді як в Євросоюзі цей показник перевищує 75 % [3]. Обсяг реалізованої інноваційної продукції у 2009 р. порівняно з 2008 р. зріс на 5,6 млрд грн та становив 45,8 млрд грн, або 5,9 % від загального обсягу реалізованої промислової продукції. При цьому, питома вага продукції, що була новою для підприємства, становила 67,9 %, питома вага продукції, що була новою для ринку – 32,1 %. Найбільша частка інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої промислової продукції припадає на підприємства хімічної та нафтохімічної промисловості – 17,0 %, або 6321,4 млн грн, машинобудування – 15,6 %, або 13386,7 млн грн, целюлозно-паперове виробництво – 9,8 %, або 1070,5 млн грн, металургії та оброблення металу – 6,2 %, або 9361,0 млн грн, виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів – 5,3 %, або 4515,9 млн грн. [4] Основною перешкодою для розвитку інноваційної діяльності в Україні є недостатність фінансування, тому розглянемо основні джерела фінансування інноваційної діяльності в промисловості протягом 2007-2010 рр. (табл. 3).

Табл. 3. Джерела фінансування інноваційної діяльності в промисловості протягом 2007-2010 рр.

Роки	2007		2008		2009		2010	
	млн грн	ЧЗО, %	млн грн	ЧЗО, %	млн грн	ЧЗО, %	млн грн	ЧЗО, %
Усього зокрема за рахунок:	5752	100	6160	100	10821	100	11994	100
держбюджетів	28,1	0,5	114	1,9	144,8	1,3	336,9	2,8
місцевих бюджетів	14,9	0,3	14	0,2	7,3	0,1	15,8	0,1
власних коштів	5045	88	5211	85	7970	73,7	7260	61
коштів вітчизняних інвесторів	79,6	1,4	26,3	0,4	26,2	0,2	169,5	1,4
коштів іноземних інвесторів	158	2,7	176	2,9	321,8	3	115,4	1
інших джерел	426	7,4	618	10	2351	21,7	4093	34

Примітка: ЧЗО – частка від загального обсягу.

Отже, в Україні протягом 2007-2010 рр. аналізованих років основним джерелом фінансування інноваційної діяльності в промисловості були власні кошти підприємств. Їхня частка в загальному обсязі фінансування у 2010 році становила 61 %, що на 13,1 % менше, порівняно з 2009 р. Найвища частка власних коштів була у 2008 р., де становила 85 %.

Обсяг фінансування інноваційної діяльності за рахунок коштів державного бюджету протягом 2007-2008 рр. зростав, та у 2010 р. Становив 336,9 млн грн, що на 1,5 % більше, ніж у 2009 р. Негативною тенденцією у 2010 р., порівняно з 2009 р., стало зменшення у два рази обсягів фінансування інноваційної діяльності за рахунок іноземних інвесторів [5].

Для розвитку інноваційної діяльності в Україні необхідно здійснити комплекс організаційно-економічних заходів, що охоплюватимуть:

- ✓ здійснення ефективної державної інноваційної політики, погоджуючи темпи і пропорції розвитку науки, технологій і виробництва;
- ✓ вдосконалення механізму захисту прав інтелектуальної власності та процедур патентного захисту інновацій;

СЕКЦІЯ 3

«Соціально-економічні аспекти управління якістю освіти і науки»
«Освітні інновації з позицій доступності та неперервності освіти»

- ✓ забезпечення сприятливого клімату для створення власних наукомістких виробництв повного циклу шляхом використання різних форм державної підтримки;
- ✓ розвиток інноваційної інфраструктури шляхом покращення системи інформаційного забезпечення інноваційної діяльності, сертифікації і впровадження розробок, підготовки і перепідготовки кадрів;
- ✓ забезпечення комерціалізації наукових результатів шляхом формування основ для ефективного партнерства державного та підприємницького секторів в інноваційній сфері;
- ✓ розширення міждержавного співробітництва в галузі наукових розробок та інноваційної діяльності, координації зусиль в питаннях розвитку пріоритетних для кількох держав напрямків.

Реалізація запропонованих напрямків розвитку інноваційної діяльності в Україні дасть змогу значно підвищити рівень інноваційної активності промислових підприємств, стабілізувати прискорений процес оновлення виробництва, ефективно використовувати внутрішні та залучені зовнішні інвестиції на інноваційну діяльність.

Список літератури

1. Власова І. Особливості фінансування інноваційної сфери в розвинутих країнах / І. Власова, Вісник КНТЕУ. – 2009. – № 1, с. 36-46.
2. Головінов О.М. Пріоритетні напрями розвитку і проблеми фінансування інноваційної діяльності [Електронний ресурс] / О.М. Головінов, А.І. Ковтун. – Режим доступу: www.rusnauka.com/11_EISN_2010/Economics/64084.doc.htm
3. Корінько М.Д. Інновації у діяльності суб'єктів господарювання / М.Д. Корінько // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 5(95). – с. 149-153.
4. Патон Б.Є. Наука – інноваціям / Б.Є. Патон // Наука та інновації. – 2008. – № 5. – с. 19-20.
5. Фонд Ріната Ахметова виступає за державне фінансування інновацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukranews.com/uk/news/ukraine/2010/09/20/27292>

В этой статье исследуются существующие проблемы инновационной политики в экономике, анализируется инновационная активность и динамика, которая наблюдалась в последние годы в одной из ведущих отраслей экономики Украины – промышленности. Предлагаются меры, которые в дальнейшей перспективе могли бы дать толчок для развития инновационной деятельности и устранить существующие проблемы в экономике Украины.

Инновационная политика, инновационная деятельность, финансирование, государственная поддержка.

THE PROBLEM OF SCIENTIFIC AND INNOVATION POLICY IN THE UKRAINIAN ECONOMY

S. V. Lomashevsky

This article explores the current problems of innovation policy in the economy, the innovation and dynamics observed in recent years, one of the leading sectors of the Ukrainian economy – industry. Proposes measures that in the long term could give impetus to the development of innovation and to address current problems in the economy of Ukraine.

Innovation policy, innovation, finance, government support.